

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V SOBOTO, 10. II. 1951

ŠTEV. 11 (380)

V OZN sestavljajo Komisijo za dobre usluge

Ena izmed točk ameriške resolucije, s katero je bila LR Kitajska razglašena za napadalca, predvideva postavitev tako imenovane Komisije za dobre usluge, ki naj bi še naprej skušala najti možnosti za pogajanja med Organizacijo združenih narodov na eni in LR Kitajsko na drugi strani. Nalogo za sestavo take komisije so poverili predsedniku Glavne skupščine OZN Nasrolahu Entezamu, ki je takoj povabil k sodelovanju indijskega zastopnika v OZN Benegala Rausa in kanadskega zunanjega ministra Pearsona, ki sta že svojočasno sodelovala v komisiji za premirje v Koreji. Indijski zastopnik Rau pa je sodelovanje odklonil, ker Indija ne verjame, da bo ta komisija v sedanjih razmerah dosegla kakršen koli uspeh. Medtem ko tudi sodelovanje kanadskega zastopnika Pearsona še ni določeno, je stopila na mesto Indije Švedska in bo njen zastopnik Sven Grafstrom pomagal ustvarjati pogoje za premirje.

Predsednik Glavne skupščine OZN je o svoji nalogi v zvezi s Komisijo za dobre usluge govoril tudi novinarjem in izjavil, da je potrebno začeti pogajanja s Kitajsko. Dotaknil se je tudi izjave zunanjega ministra LR Kitajske Ču En Laja, ki je dejal, da bi se kitajska vlada rada razgovarjala o vprašanjih Daljnega vzhoda, če bi Američani preklicali svojo obsodbo, da je Kitajska napadalec. Nasrolah Entezam je dejal o tem govoru, da sicer ni ravno hrabril, vendar pa zato še ni treba izgubiti poslednje nade, pač pa storiti vse, da bi prišlo do teh pogajanj. Pozval je vse vlade in delegacije v OZN, naj mu pomagajo pri izpolnjevanju njegove naloge v komisiji za dobre usluge.

Ameriški zastopniki v OZN pa vztrajajo na tem, naj bi hkrati z ustanovitvijo Komisije za dobre usluge uresničili tudi odločbo resolucije, ki obsoja Kitajsko kot napadalca in se nanaša na proučevanje sankcij proti LR Kitajski. Če Komisija za dobre usluge ne bi dosegla uspeha pri svojem delu, pričakujejo, da bodo ZDA zahtevale, naj se skliče prvi seštev takoj imenovanega Odbora za skupne ukrepe, na katerem bi se lotili vprašanja določenih gospodarskih in morebiti tudi diplomatskih sankcij proti Kitajski.

Čeprav je kitajski zunanji minister Ču En Laj izjavil v svojem govoru, da kitajska vlada sploh ne bo posvečala pozornosti Komisiji za dobre usluge, bo Indija še nadalje vztrajala na stališču, da je treba čim prej skleniti mir in preprečiti razširitev vojne, namesto pa po neuspešnih naporih za mirno rešitev korejskega vprašanja zdaj prepustiti

drugim, da stavijo svoje predloge za ureditev vprašanja.

Tudi Francija za mirno rešitev

Prav tako je za miroljubno rešitev korejskega spora tudi francoska vlada in je izjavil stalni francoski delegat v Združenih narodih Jean Chavell po radiu OZN, da ima miroljubna rešitev korejskega spora še vedno prednost. Po njegovi izjavi je za končni uspeh v OZN potrebna potrpežljivost in „po možnosti malo molčanja“.

Odbor za skupne ukrepe

Medtem pa je tudi generalni sekretar Or-

ganizacije združenih narodov Trygve Lie zaprosil države — članice tako imenovanega Odbora za skupne ukrepe, da bi določile svoje zastopnike, ker bo ta odbor takoj začel proučevati vprašanje sankcij proti LR Kitajski, če komisija za dobre usluge ne bi dosegla ugodnih uspehov za sporazumno rešitev in ustavitev sovražnosti v Koreji. Članice tega odbora so Jugoslavija, Burma, Avstralija, Belgija, Brazilija, Kanada, Združene države Amerike, Francija, Velika Britanija, Mehika, Filipini, Turčija, Venezuela in Egipt. Od teh držav sta Jugoslavija in Burma že izjavili, da ne bosta sodelovali pri delu odbora.

Priprave za konferenco Velikih štirih

Zadnji torek je izročil sovjetski minister za zunanje zadeve Andrej Višinski veleposlanikom Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije sovjetski odgovor na predloge, ki so jih tri zapadne sile pretekli mesec podale vladi Sovjetske zveze. Zapadne sile so v svojih notah predlagale, naj bi se zastopniki štirih sil najprej sešli v Parizu, kjer bi izdelali skupni dnevni red za glavno konferenco ministrov za zunanje zadeve štirih velikih sil.

Vsebine sovjetskega odgovora še niso objavili, toda izdani so bili že številni komentarji, iz katerih je razvidno, da odgovor sicer ni preveč hrabril, kljub temu pa je pričakovati, da bo v kratkem prišlo do nekakšne pripravljane konference, kjer naj bi dokončno določili red pravega sestanka Velikih štirih.

Zastopnik francoskega zunanjega ministrstva je izjavil, da po novi sovjetski noti ne bo več potrebna izmenjava nadaljnjih not, marveč bodo zapadne sile najbrž že v kratkem predlagale datum za konferenco v Parizu, na kateri bi namestniki zunanjih ministrov štirih velikih sil pripravili dnevni red za sestanek zunanjih ministrov.

Prav tako so tudi v britanskem zunanjem ministrstvu mnenja, da bo kmalu prišlo do take konference. Samo v Washingtonu niso preveč navdušeni o zopetnih pogajanjih s

Sovjetsko zvezo, kakor piše „New York Times“. Če pa bi se Združene države Amerike udeležile teh pogajanj, bodo vztrajale na tem, da bi obravnavali poleg vprašanja Nemčije, ki ga SZ smatra za najbolj važnega, tudi vprašanje avstrijske mirovne pogodbe, zopetne oborožitve Romunije, Madžarske in Bulgarije ter druga vprašanja.

Da bo vse to bolj razumljivo, še nekaj kratkih podatkov iz zgodovine teh not: Lani 3. novembra je SZ poslala zapadnim silam poslanico, v kateri je predlagala konferenco o razorožitvi Nemčije. Zapadne sile so na to poslanico odgovorile še potem, ko so se prej sporazumele s Francijo o ponovni oborožitvi Nemčije ter v Bruslju o vključitvi nemških enot v oborožene sile Zapadne Evrope. Hkrati pa so stavile pogoje, da se bodo o razorožitvi Zapadne Nemčije pogajale samo skupno z drugimi vprašanji, ki so v zvezi s ponovno oborožitvijo Nemčije ter zastrujejo mednarodni položaj.

Na ta predlog zapadnih sil je SZ 30. decembra odgovorila negativno in želela onemajiti razpravo samo na nemški problem, na vprašanje razorožitve Nemčije. V drugi polovici januarja so zapadne sile ponovno odgovorile na sovjetsko noto, zdaj pa je SZ zavzela svoje stališče do zadnje note ZDA, Velike Britanije in Francije ter izgleda, da bo le prišlo vsaj do delnega sporazuma.

Grozi Vietnamu kitajska invazija?

Ameriški poslanik v Vietnamu Donald Heath, ki je sodeloval tudi pri razgovorih med Trumanom in Plevonom, na katerih so med drugim obravnavali vprašanje Indokine, je izjavil, da grozi Indokini nevarnost pred kitajsko invazijo. Po vesteh iz obveščenih krogov je namreč razvidno, da pripravljajo po kitajskem načrtu opremo za 100 bataljonov Vietnamcev, ki naj bi skupno šteli okoli 80 tisoč moških. Hošiminhove sile, ki sodelujejo v borbah proti francoskim kolonialnim četam, štejejo zdaj okoli 50 bataljonov, ki so končali štirimesečni vojaški tečaj na Kitajskem.

Kakor poroča agencija UP, pripravljajo Francija in Združene države Amerike sedaj 18 novih bataljonov, ki bodo imeli skupno 15.000 vojakov. Ustanoviti nameravajo namreč Bao Dajevo armado, ki bi jo vezbali francoski oficirji, preskrbovali pa Američani in ki bi se borila proti Hošiminhovim silam.

Poleg tega pa pomagajo Združene države Amerike Franciji tudi s pošiljanjem vojaške pomoči, o kateri je pred dnevi govoril vodja ameriške misije za vojaško pomoč Indokini

general Brink, ki se je pred kratkim vrnil s šestmesečnega potovanja po Indokini. Izjavil je med drugim, da francoske sile v Indokini nepretrgoma sprejemajo ameriško pomoč in da je le-ta pretekli mesec omogočila francoskim četam, da so lahko vzdržale ofenzivo Hošiminhovih oboroženih sil.

Pristavil je, da bi Hanoi najbrž zavzele Hošiminhove sile, če ne bi bilo te pomoči. Po njegovem mnenju se je položaj precej izboljšal v prid francoskih in Bao Dajevih sil. General Brink je dejal, da Združene države Amerike pošiljajo sedaj Indokini vojaško pomoč z največjo naglico. Sodijo, da je naglica pošiljanja vojaškega gradiva francoskim četam v Indokini rezultat razgovorov med predsednikom Trumanom in predsednikom francoske vlade Rene Plevonom.

Pariz. — Francosko zunanje ministrstvo sporoča, da so med francoskimi in ameriškimi oblastmi v teku pogajanja za ustanovitev 5 oporišč za ameriško vojno letalstvo v Maroku.

11. II. 1951
mednarodno skakanje
v Št. Janžu v Rožu

Še vedno je upanje da bo zavladala zakonitost na svetu

V svojem govoru, ki ga je imel v Philadelphiji, je rekel predsednik Združenih držav Amerike Harry Truman, da je naletelo resno ogrožanje svetovnega miru, ki ga je povzročila napadalnost v Koreji, na pravičen odmev v Združenih narodih, ki so se lotili hrabrih dejanj ter „da je še vedno upanje, da bo zavladala zakonitost na svetu“. Truman je izjavil, da so dobri pogoji za upanje, da bo sedanja napadalnost v Koreji preprečena, preden bi mogla privedi do nove svetovne vojne. Sodijo, da utrpljene žrtve na Koreji niso bile zastoni, ker pomeni akcija Združenih narodov „napor za doseg miru na svetu“.

Ko se je dotaknil udeležbe Združenih držav pri korejskem sporu, je Truman rekel, da je ameriško posredovanje na Koreji posledica mednarodnega sodelovanja in naporov. Ne poskušamo, da bi ta posel sami opravili — je dejal Truman — in tega tudi ne bi mogli doseči. Naloga, ki je pred nami, je težka, in bo morda v letih, ki so pred nami, še težja. Če se nam bo posrečilo prebroditi sedanjico krizo in preprečiti napadalnost, preden bi izbruhnila v svetovno vojno, nam bo v bodočnosti lažje. Zadnje mesece so bili Združeni narodi postavljeni pred resno grožnjo, vendar pa se hrabro ustavljajo grožnjam in so še vedno najboljše poročilo za doseg zakonitosti na svetu.

Angleški laburisti obsojajo politiko ZDA

Skupina laburističnih poslancev je v londonski „Times“ objavila pismo, v katerem obsoja politiko vlade Združenih držav Amerike na Japonskem in Formozi ter pravi, da bi bila ta politika lahko vzrok, da ne bi prišlo do miru na Daljnem vzhodu.

Nadalje zahtevajo poslanci v svojem pismu od Britanske skupnosti narodov, da ne prekine vseh zvez z vlado LR Kitajske glede na sporazum v Koreji. Če nečemo, da se bo sedanji položaj na Koreji še poslabšal, pravijo v pismu, mora postati najbolj tvorni del ameriške resolucije, ki določa ustanovitev Komisije za dobre usluge, čim prej stvarnost.

Amerika o kitajskem dogovoru

Zastopniki ministrstva za zunanje zadeve Združenih držav Amerike so izjavili glede zadnjega govora kitajskega zunanjega ministra Ču En Laja, da je odgovor LR Kitajske na resolucijo, ki jo je sklenila Glavna skupščina, prav tisto, kar so pričakovali.

Poročilo Reuterja sodijo washingtonski krogi, da je odgovor kitajskega ministra za zunanje zadeve samo nadaljevanje propagande, ki ima namen narediti Združene države Amerike za krivca za nadaljevanje vojne v Koreji. Nadalje trdijo ti krogi, da bi bila kakršna koli sprememba o stališču kitajske vlade nasproti pogojem za rešitev korejskega vprašanja verjetno tesno povezana z razvojem vojaškega položaja.

Na drugi strani pa so londonski krogi črnogledi in menijo, da je govor Ču En Laja samo potrditev prejšnjih poročil po kitajskem zavračanju, da bi sodelovala s komisijo OZN za dobre usluge. Prav Velika Britanija je namreč polagala prejš v to komisijo vse svoje nade za sporazumno rešitev.

Lima. — V pokrajini Ajucucko, 200 kilometrov južno od glavnega mesta Peruja Lima, je v 20 dneh umrlo za neznano boleznijo 70 ljudi. Bolniki umrejo 8 do 24 ur po pojavu prvih znamenj bolezni.

Francija in Kanada

Ko se je francoski ministrski predsednik Plevon vračal s svojega sestanka s predsednikom Združenih držav Amerike Trumanom, je med potjo obiskal tudi kanadsko prestolnico, kjer so obravnavali francosko-kanadske odnose.

Francoski general Juin, ki je spremljal predsednika Plevona, je s kanadskimi vojaškimi predstavniki obravnaval vojaška vprašanja. Poleg tega so proučevali tudi gospodarska vprašanja in pri temu posvetili posebno pozornost vprašanju izvoza kanadskega papirja in celuloze v Francijo, ki je zahtevala povečanje dobav.

V razgovorih med kanadskimi državniki in predsednikom Plevonom so prav tako obravnavali tudi vprašanje statuta francoskih državljanov v Kanadi.

Zvezne železnice nameravajo reorganizirati

Avstrijske zvezne železnice preživljajo krizo. Izkazujejo deficit in govorijo o omejitvi prometa. List „Die Presse“ se bavi z reorganizacijo zveznih železnic, iz katerega povzemamo naslednje:

Poslovni dohodki avstrijskih zveznih železnic so v državnem proračunu za leto 1951 predvideni v znesku 2351 milijonov šilingov, kar pomeni za 300 milijonov več kot za preteklo leto. Od tega zneska odpade na osebni promet 565 milijonov nasproti 497 milijonov šilingov leta 1950, na blagovni promet 1681 milijonov nasproti 1462 milijonov leta 1950, in na drugovrstne dohodke, najemnino za razne železniške objekte itd. 104 milijonov. Poslovni izdatki so postavljeni v proračunu za leto 1951 na znesek 2850 milijonov proti 2320 milijonov preteklega leta. Na tej podlagi predvidevajo za leto 1951 poslovno izgubo v znesku 498 milijonov šilingov, nasproti 288 milijonov iz proračuna za leto 1950.

Finančni minister je izjavil v svojem poročilu, da je za zboljšanje zveznega finančnega položaja neobhodno potrebno izkoristiti vse možnosti za znižanje državnih stroškov in za zvišanje dohodkov. Po njegovih izjavah bo treba dobro preudariti, ali naj se krijejo izgube raznih obratov s pomočjo naknadnega pritiska davčnega vijaka, ali pa naj se ubere rajejši dozdevno bolj zdrava gospodarska pot, kritja stroškov s tarifami, ki naj omogočajo celo kakšne davčne olajšave. To vprašanje je odvisno od stališča, ki ga bo zavzel v tem pogledu parlament, ki bo tudi proučil, kako je mogoče vzporediti naloge železnic z gospodarskimi potrebami državnega ustroja. Parlament tudi soglašajo, naj bi se izvedla upravna reforma pri železnicah kot pogoj za saniranje njihovega finančnega stanja.

Prometni minister Waldbrunner je že ob prevzemu ministrstva izjavil v svojem programskem govoru, da smatra za najbolj nujno nalogo obnovo notranje organizacije svojega ministrstva. Od tedaj pa je preteklo leto dni in v tem pogledu ni zaznamovati nobenega napredka. Tudi je bil tozadevno sestavljen tako imenovani „odbor šestih“ iz poslancev zbornice, ki naj ministrstvu pomaga predvsem pri reševanju personalnih zadev. Sicer pa ta odbor nima kompetence kake zakonodajne komisije in je tudi zaradi tega najavljena upravna reforma. Pomanjkanje sodobne uprave pa se je izkazalo za zelo škodljivo, tako v zadevi personalnega gospodarstva, kakor pri tarifni politiki in je torej skrivno finančnega stanja zveznih železnic.

Sedanja organizacija avstrijskih zveznih železnic se oslanja na „upravni prehodni za-

kon“ od 2. julija 1945, v katerem je že predvidena preosnova železniške uprave v samostojno gospodarsko telo. Dosedanje upravo je torej smatrati samo začasno. Pri novi zakonski uredbi bi morale avstrijske železnice vzeti za zgled zakone, ki urejujejo švicarske in nemške zvezne železnice, posebno pa še glede na to, ker so avstrijske železnice v najtesnejši povezavi z železnicami Švice in Nemčije. Za zelo umešno smatrajo ureditev v okviru zakona samostojne uprave za avstrijske zvezne železnice. Državna oblast naj omeji svoj vpliv na obratovanje železnic le na okvir, v kolikor naj še služijo državni gospodarski politiki v prometu. Predvsem bi bilo potrebno izoblikovati ustrezajoči notranji ustroj uprave. Za to naj bi se postavil poseben upravni odbor, ki bi bil sestavljen iz predstavnikov vseh gospodarskih panog in bi neposredno sodeloval v upravi.

V zvezi z izvedbo zveznega zakona so bili nedavno razgovori z odobrenjem ameriške inženirske tvrdke „Caverdale and Colpitts“ med predstavniki nemških okupacijskih oblasti, zveznega prometnega ministrstva in zveznih železnic Avstrije. Pri teh je prišlo do soglasja glede rešitve vprašanja osebja zveznih železnic. Domenjeno je bilo, da se bo stalež osebja znižal do konca prihodnjega leta za približno 20 tisoč oseb. Poleg tega bodo povišali za 50 odst. sedanje znižane vozne cene delavskim in dijaškim vožnjam. Splošno povišanje tarif na nemških železnicah pa je bilo odklonjeno, ker bi znašal primanjkljaj pri teh v prvem polletju le 75 milijonov mark. Tako na bi prišlo v poštebno splošno povišanje tarif, ker predstavljajo prometni stroški, z narodno-gospodarskega in prometno-gospodarskega vidika izdatke, ki jih je treba omejevati z vsemi sredstvi.

Pakistan svetuje ameriški vladi

Kakor poroča United Press, je Pakistan svetoval amer. vladi, naj umakne svoje ladje v vodo Formoze in naj ustavi sleherni vojaško pomoč Čangkajšeku. Pakistan sodi, da bi s tem prenehala „bojazen“ pred ameriškim imperializmom na Daljnem vzhodu. To stališče pakistanske vlade je razložil svetovalec pakistanskega veleposlaništva v Washingtonu pomočniku ameriškega zunanjega ministra Deanu Rasku.

Predstavniki ameriškega ministrstva za zunanje zadeve izjavljajo, da Združene države Amerike nadvse resno in pozorno proučujejo pakistanski predlog, ker sodijo, da Pakistan zastopa „zelo trezno in zmerno azijsko stališče“.

Nasprotno pa je objavila agencija „France Presse“ vest, da je pakistanski predstav-

nik baje izjavil, da njegova vlada ni dala niti ne namerava dati kakršnega koli predloga v tem pogledu.

Zunanje ministrstvo ZDA demantira „Pravdo“

Moskovski časopis „Pravda“ je v nekem svojem poročilu trdil, da so Združene države Amerike in Afganistan pred kratkim sklenili sporazum, na podlagi katerega naj bi ZDA s svojimi vojaškimi silami varovale obmejne postojanke Afganistana proti Sovjetski zvezi. Predstavnik ameriškega ministrstva za zunanje zadeve je po poročilu agencije France Presse dejal, da je ta trditev moskovske „Pravde“ docela neutemeljena.

Vesti iz Jugoslavije

Železarski kombinat pri Sisku

Največje gradbeno delo v LR Hrvatski in iden največjih objektov v Jugoslaviji sploh je gradnja železarskega kombinata v Capragu pri Sisku. Čeprav so zavzela gradbena dela že lani velik obseg, so letos še petkrat obsejnejša, saj bo med glavno gradbeno sezono zaposlenih tukaj nič manj kot 4000 delavcev. Največjo industrijsko poslopje kombinata bo valjarna brezšivnih cevi, katere zazidana površina meri 58.600 kvadratnih metrov, poleg valjarne pa bodo gradili še 28 nadaljnjih industrijskih poslopij.

Za gradnjo bodo porabili samo letos 1500 ton betonskega jekla, 12.000 ton cementa, 165.000 ton gramozja in peska, 6 milijonov zidakov, 800 kubičnih metrov lesa in 60.000 kvadratnih metrov salonita.

Tavarna vagonov v Rankovičevem

V tovarni vagonov v Rankovičevem bodo letos izdelovali za industrijo in rudarstvo 50 vrst izdelkov iz domačega materiala, med njimi 13 vrst, ki jih doslej v Jugoslaviji sploh še niso izdelovali. Za železarske in druge obrate težke industrije bodo izdelovali posebne vagonne, s katerih bo mogoče mehanično razkladanje tovorov.

Med posebnimi vagoni izdelujejo tudi osemosni hidromontažni vagon za prevoz težkih transformatorjev, začeli pa bodo izdelovati tudi hladilne vagonne za prevoz svežega mesa.

800.000 kg mila več kot lani

Zaradi pomanjkanja maščob je proizvodnja mila v Jugoslaviji še vedno premajhna, kljub temu pa narašča iz leta v leto. Tako bo osljeska tovarna mila dala letos 800.000 kg mila več kot lani. Poleg pralnega in medicinskega mila bodo proizvajali tudi otroško milo, šampon in zobni prašek.

Nad 100 rudnikov v Bosni in Hercegovini

V Bosni in Hercegovini se rudarstvo od leta do leta hitreje razvija. Razširjajo celo vrsto rudnikov, v prvi vrsti premogovnikov, odpirajo pa tudi številne nove rudniške obore. Samo letos bodo zgradili nad 100 pomembnejših rudniških objektov in poslopij, ki so v zvezi z razvojem rudarstva.

Hidrocentrala v Zvorniku na Drini

Ena največjih hidrocentral v Jugoslaviji bo centrala v Zvorniku na Drini, kjer že končujejo zadnje priprave za betoniranje rečne pregrade. Poleg omenjene centrale pa bodo na Drini gradili še več hidrocentral in tako omogočili primerno izkoriščanje velike vodne sile.

Novi radijski aparati v prosti prodaji

V Jugoslaviji je prišla v prosto prodajo nova vrsta doma izdelanih aparatov znamke „Tesla 51“. Ta aparat je vzbujal veliko pozornost že na jesenskem zagrebškem velesejmu, saj je v primeri z aparatom „Kosmaj“ — prvi doma izdelani radio-aparat — precej izpopolnjen. Glavna razlika med obema pa je v tem, da je prvi izdelan večinoma iz uvoženega materiala, medtem ko je „Tesla 51“ nad polovico iz domačega materiala. Ko pa bo začela obratovati še tovarna elektronika v Nišu, bodo jugoslovanski sprejemniki iz samega domačega materiala.

71 vagonov rib

Ribiška delovna zadruga „Proleter“ v Velaluki je lani izpolnila svoj plan lova rib z 298 odstotki. Zadrugniki so v enem samem letu nalovili 714.540 kg rib. Imeli so nad 8 milijonov dinarjev čistih dohodkov ter so lako izplačali za vsak delovni dan po 50 din.

Najboljša železniška delavnica

Sedem železniških delavnic in sicer Niš, Zagreb, Maribor, Smederevo, Sarajevo, Subotica in Zrenjanin se je udeležilo medsebojnega tekmovanja, ki je trajalo od julija do konca decembra lanskega leta. Ministrstvo za železnice FLR Jugoslavije je po končanem tekmovanju zbralo rezultate in na podlagi doseženih uspehov razglasilo mariborsko železniško delavnico za najboljšo v državi.

Delovni kolektiv mariborske železniške delavnice je lani presegel svoj letni plan za 12 odstotkov, plan po vrednosti pa za 6 odstotkov. Razen tega je mariborska delavnica pokazala najboljšo kakovost popravil pri lokomotivah in vagonih vseh vrst.

Rim. — Italijansko ministrstvo za vojsko je objavilo uradno sporočilo, da se bodo morali vsi, ki bi nagovarjali vojaške obveznike, naj se ne odzovejo pozivom vojaških oblasti, zagovarjati pred vojaškim sodiščem.

Kairo. — Kakor smo že poročali, je predlagala ameriška delegacija v izvršnem odboru Svetovne poštne zveze, ki trenutno zaseda v Heliopolisu, da bi izključili iz Zveze zastopnika LR Kitajske, ker je bila Kitajska z resolucijo OZN razglašena za napadalca. Izvršni odbor pa je s 6 glasovi proti 4 — trije delegati so se glasovanja vzdržali — odklonil ameriški predlog. Predstavnik odbora je izjavil, da ima konferenca Svetovne poštne zveze izključno tehnični, ne pa politični značaj.

Sidney. — Rudarji v 250 premogovniških Južne Avstralije so sklenili, da bodo stavkali vsak teden po en dan, ker so jim kot pogoj za zvišanje mezd postavili zahtevo, da morajo imeti v dveh tednih 10 delovnih dni.

Zeneva. — Kot znano, je francoska vlada odklonila, da bi bilo prihodnje zasedanje Glavne skupščine Organizacije združenih narodov v Parizu. Zdaj pa je Generalni svet Svetovne federacije društev Združenih narodov, ki je zasedal v Ženevi, soglasno predlagal, da bi bilo to zasedanje v Ženevi.

Kairo. — Francoski generalni prezident v Maroku general Juin je skušal izsiliti odstranitev maroškega sultana, ker je ta pod pritiskom neodvisnega gibanja zavzel stališče proti francoski kolonialni politiki. Arabska liga, ki združuje arabske države Srednjega vzhoda, je obsodila to francosko intervencijo v Maroku.

Washington. — S 1. aprilom stopi v veljavo prepoved ameriške vlade, po kateri ne bodo smeli več uporabljati aluminija za izdelavo več kot 200 različnih potrošniških predmetov. Prav tako je vlada prepovedala uporabo industrijskega gumijsa za civilne namene, in sicer od 1. marca naprej.

Tokio. — Pred pol letom je začel na Japonskem izhajati ilegalni komunistični časopis „Glas miru“, ki so ga začeli izdajati, ko je general Mac Arthur prepovedal uradno glasilo Komunistične partije Kitajske. Zdaj poroča agencija France Presse, da je japonska policija napravila pred nekaj dnevi preiskavo v 400 uradih za razpečevanje tega ilegalnega časopisa; taki uradi za razpečevanje so v vseh večjih mestih Japonske. Pri preiskavah je bilo aretiranih več ljudi.

Praga. — V Pragi bo v dneh od 20. maja do 5. junija 32. velesej, ki se ga bo prvič udeležila tudi LR Kitajska.

London. — Britansko zunanje ministrstvo poroča, da se zdravstveno stanje zunanjega ministra Bevena vedno bolj izboljšuje.

Beograd. — V začetku tega meseca so v Atenah podpisali protokol o vzpostavitvi poštne-telefonsko-brzojavne službe med FLR Jugoslavijo in Grčijo. Zdaj pa so v Beogradu pogajanja za vzpostavitev železniškega prometa med obema državama.

Washington. — Po izjavi predstavnika ministrstva za vojsko Združenih držav Amerike so sile OZN pod poveljstvom generala Mac Arthura od začetka korejske vojne do 10. januarja t. l. ujele 136.188 nasprotnikov vojakov, med katerimi pa je le malo Kitajcev.

New York. — Folklorna skupina pittsburskega vseučilišča „Tamburica“, ki je lansko leto gostovala v Jugoslaviji, je priredila v New Yorku koncert jugoslovanskih pesmi in plesov.

Stuttgart. — V nemški pokrajini Württemberg-Baden so bile koncem januarja volitve, katerih pa se je udeležilo le 64 odstotkov vpisanih volivcev. Največ glasov je dobila socialdemokratska stranka, in sicer 28,8 odstotkov, krščanski demokrati pa 28,6 odstotkov oddanih glasov.

Tokio. — Po odobritvi glavnega štaba generala Mac Arthura je dobilo več japonskih družb za gradnjo ladij iz sredstev Marshallovega načrta posojilo 12.200.000 dolarjev. Ker jim je s tem posojilom zagotovljena polovica potrebnih finančnih sredstev, drugo polovico pa jim bodo dali na razpolago japonski kapitalisti, so družbe že začele graditi ladje, ki jih bo skupno 24.

Berlin. — Med Zapadno in Vzhodno Nemčijo je bil podpisan sporazum o trgovini in prometu med obema pokrajinama, ki bo stopil v veljavo 30. aprila. Sporazum določa obojestranske dobave blaga v vrednosti okoli 170 milijonov mark.

Spet boji za Seul

Na korejski fronti so se v zadnjih dneh začele spet ostreje borbe in je vzplamtela ponovna bitka za glavno mesto Južne Koreje Seul. To mesto je v teku korejske vojne že večkrat menjalo lastnika.

Tudi na ostalih področjih bojišča se borbe vedno bolj zaostrojujejo radi tega oborožene sile OZN le počasi napredujejo, ponekod pa se morajo celo umikati. Pri mestu Suwon se borijo turške čete in so zadnje dni napredovale za nekaj kilometrov. Močni ameriški oddelki pod vodstvom ladje „Missouri“ podpirajo južnokorejske enice v pokrajini Kangnung.

Pocenjeni krmski ječmen

Iz francoske severne Afrike bo uvoženih okoli 20.000 ton krmskega ječmena. Kmetijsko ministrstvo je s tem v zvezi odredilo, da se ta ječmen sme prodajati izrecno samo za krmljenje. Prodajalna cena od skladišča odnosno od zadnjega razdeljevalca je določena od 118.— do 120.— šilingov in se ravna po množini naročila. K tej ceni se smejo pribiti le stroški za prevoz. Dobavni listi morajo biti označeni s pripombo: Ta inozemski ječmen se sme uporabiti samo za krmljenje.

Živinska sol za gorske kmete

Z odredbo finančnega ministrstva od 15. decembra 1950 je bilo določeno, da imajo gorski kmeti Avstrije v letu 1951 15.000 met. stotov živinske soli po ceni 60 šilingov za 100 kg na razpolago.

Ta količina bo razdeljena na posamezne dežele in bodo za omogočenje nakupa deželni glavarji izdajali posebne nakaznice.

Aleksej Tolstoj:

ŠTRCLJA

Vroči vzhodni veter je s suhim šuštenjem stresal grme ob bregu. Bokun se je z dvema vedroma spustil k rečici Čiru in zagledal dva gola otroka. Eden, še čisto majhen, je čepel do gležnjev v vodi, se oblival in se smejal. Drugi, nekoliko starejši, s svetlimi lasmi, ga je spravljal v smeh s tem, da se je dvigal iz vode in brizgal okrog sebe. Na bregu je ležala njuna borna obleka in pločevinasta skrinjica z naboji. Čez rečico Čir so dokaj pogosto žvižgale krogle.

„Kaj delata tukaj, štrclja?“ se je Bokun s svojim strašnim železnim glasom zadril nanju.

Mali je občepele, kot je bil, samo glavo je obrnil kakor prestrašen čuvec. Starejši je zlezel na suho in vzel raztrgano srajčko v roke.

„Strček, soparica nama ni dala dihati, vroče je, takoj bova...“

„Kaj iščeta tukaj? Boj se bije, ta dva pa norce brijeta...“

„Strček, patrone nosiva v bojno črto... Že nekaj dni jih nosiva...“

Mali je nazadnje zajokal in si položil umazane roke na trebuh.

Bokun je poškilil nanj in jel zajemati vodo v vedro.

Starejši je mlajšemu šepnil: „Cmeri se, pri-skuta, cmeri...“

„Kar oba vaju vzamem v naročaj,“ je rekel Bokun, ki je bil vtem napolnil vedri, „in vaju odnesem, kamor je treba...“

Domov pojdita...“

„Kam le!“ je odvrnil starejši. „Stanujeva na stepi, jeva pa pri oddelku.“

„Čigava sta?“

„Karasihinova...“

„Nu vidiš — k mamici bežita...“

Mali je takoj nehal jokati in z okroglimi očmi očitajoče pogledal Bokuna. a starejšemu so zadržale ustnice...

„Strček,“ je rekel, „ne zmerjaj naju...“

„Saj vaju ne zmerjam, štrclja, toda na stepi je nevarno — čujta, kako streljajo!“

„Saj se plaziva, ko prenašava strelivo.“

„Čprav... Kadar streljajo, se je treba skrivati...“

„Dobro, strček, skrivala se bova.“

„Sedita tukaj v rečici, dokler se boj ne konča, če ne, vaju bom!“

„Dobro, strček...“

Bokun je vzel vedri in odšel. Zvečer je streljanje utihnilo. Borec so večerjali brez pijače. Zbirali so se za neko gomilo in kadili. Bokun je povedal tovarišem, da je bil danes na rečici videl dva majhna štrclja. Agripina je bila tudi zraven in se je vsa namrščila, ko ga je poslušala.

„Bokun, saj ta dva poznam. To sta Marjina otroka. Zakaj živita na stepi? Kje pa je Marja?“

„O Marji nista nič povedala.“

Agripina je odšla in vso noč iskala otroka. Vse grme na rečnem bregu je pretaknila. Zjutraj se je spet začelo vsakdanje streljanje. V daljavi so se pokazale majhne gručice kornikov, pa so jih odganjali. Agripina je kakor vsi drugi borci sključena sedela v plitkem okopu in poganjala po teh jezdecih kroglo za kroglo. Kadar je bilo na stepi spet čisto, je vzdihnila, pregledala zapiralo puške in zalogo zabojev, pripravneje sedla in jela dremati z napol zaprtimi očmi. Skozi dremotico se je spominjala Aljoške in Miška — le kod naj ju išče?

„Strček,“ je začela skozi dremotico — bilo je že proti koncu dne — „strček, patrone sva prinesla...“

Obrnila se je — bila sta onadva! Aljoškov obraz je bil ves izčrpan, niti dlesen niti zob ni mogel skriti. Miška je bil na oko boljši — okrogel, a ves razpraskan. Agripina je oba molče potegnila v okop.

Miška se ji je kakor k materi stisnil med kolena. Aljoška se je zgubanočno smehljala. Agripina je skrivaj vrgla oči naokrog — češ ali se tovariši ne smejejo. Toda na levi in desni so borci ravnodušno dremali.

„Kje je Marja?“

„Mamo so ubili,“ je odgovoril Aljoška.

Agripina je takoj položila puško na prsbran in si pripravneje posadila Miška na kolena.

„Kdo jo je ubil?“

„Belogardisti so zvedeli, kako sem rešil Stepana iz njihovega jetništva. Pome je prišel Gremjačov z dvema kozakoma, vsi trije pijani. A mama me je skrila v slamo. Začeli so mamó zmerjati — Miška je vse slišal, pod posteljo je sedel. Naša mama je bila drzna, kadar se je razjezila... Tudi tem je odgovarjala... Takrat so jo odvedli na dvorišče.“

Kruh, odlomek.

Dve Bistrici - dve usodi

Resnični doživljaji

Na stotine vasi in potokov z imenom Bistrica se nahaja na prostranem ozemlju od Severnega ledenega morja do obali sinjega, sončnega Jadrana in do vrat Carigrada. Na vsem tem neizmernem prostoru prebivajo ali so nekoč prebivali Slovenci in Slovani.

Meni sta ostali najbolj v spominu dve Bistrici na Koroškem, ki sta igrali v mojem življenju odločilno vlogo. Sta to Bistrica pri Pliberku in Bistrica v Motniški dolini.

Ko so spomladi leta 1919 prodrle močne folksverovske čete takratne začasne bojne črte ob Frajbahu in pri Velikovu, sem bil kot begunec oziroma izganec v mirnem, tedaj še zelo malo prometnem Šent Vidu v Podjuni, pri gostoljubni Vazarjevi družini. Malokdaj je dospel kak glas iz zunanjega sveta in s fronte semkaj. Tako se je moglo zgoditi, da so prodrli folksverovci na južni strani od Galicije že do Miklavčevega proti Železni Kapli, ob Dravi pa mimo Sinče vesi v Pliberk in celo že dalje na vzhod, ko sem šele izvedel za polomijo na frontah.

Poti za umik oz. nadaljnji beg iz tako varnega zavetja v Šent Vidu mi je ostalo zelo malo. A mlad sem še bil takrat, podjeten in nad vse razgiban in kolo sem imel — za takratne čase prava redkost! — ter ne vem več, kako sem se mogel tedaj prebiti skozi gozdove in travnike mimo Dobrle vesi do Bistric pri Pliberku.

Pred dolgo vasjo, ki se je blestela v prvem pomladanskem sončnem lesku pod Peco ob

bistrem, žuborečem potoku s številnimi žagami in mlini obstanem.

Bistrica pri Pliberku.

Kam vendar sedaj?

Proti Prevaljam ne morem več, tjakaj se že valijo pobesnele in zmage-pijane množice folksvera, ostane mi na vzhod odprta edino še pot proti Črni v Mežiški dolini. In takrat pride po povsem prazni cesti iz Bistric rešilni angelj v podobi mladega, ljubkega dekliča, ki me potem z vso ljubeznivostjo povede na edino varno in skrito pot skozi gozdove proti Mežici. Deklič me je s tem nevede rešil marsikatero sitnosti in nevarnosti. Bil sem namreč po takrat splošno znanem policijskem šefu v Celovcu, dr. Spitzerju, po aretaciji s strani folksvera na svojem domu na Kočuh in zaporu v Brežah izgnan iz Koroške in gorje, če bi me v drugo ujeli.

Za ime in naslov rešiteljice se takrat naravno nisem utegnil zanimati in tudi danes ne vem, kdo je bil moj rešitelj, kdo je bil zvonko žboreči, nasmejani angelj varuh moj iz Bistric. Mogoče pa se oglasi, ko prebere to poročilo.

Ko pridem v Mežico, še nikdo ni vedel o porodu in preteči nevarnosti. Črna je bila pogreznjena že vsa v globoko spanje, ko dospem ob nastajajoči noči, ves upehan in izčrpan, v vas. Komaj se mi posreči vzdramiti in zbuditi ondotnega župnika. Dobrovnik je bilo menda njegovo ime. Ta je takoj na to pospravil najnujnejše in alarmiral prebivalstvo. Neizmerno se mi je zahvaljeval, ko sem prišel par let pozneje po uradnih opravkih v Črno, za mojo takratno nenavadno nočno budnico.

Skoraj četrstoletja pozneje

Ker nisem hotel služiti politično kot strokovnjak ciljem in zahtevam Hitlerja v moji drugi domovini, na Gorenjskem, sem moral v strokovno službo v Šent Vid ob Clini.

Službena pot me je zanesla včasih tudi v Motniško dolino. Spomnim se ob neki taki priložnosti, da mora biti tu, v Bistrici ob Motnici, tudi iz Šmarjete v Rožu pregnani župnik Trabesinger. Ustavim se torej ob neki gostilni pred vhomom v gorsko sotesko ter vprašam, kje je pot v Bistrico in če je go-

spod župnik Trabesinger doma. Gostilničar mi skraja v navzočnosti gostov sploh noče dati nobenega odgovora, a se končno le kratko in odsekano zadere: „Trabesinger je odšel, ne vem kam.“

Ker se mi vedenje gostilničarja zdi zelo čudno in ker se mi mudi, nočem spraševati več in nadaljnjem svojo službeno pot mimo trga Grades v kako uro oddaljeni trg Motnica.

Ko se drugega dne vračam po tibi, ro-

Jože Šteitar:

Iz martinovke je steklo železo

V sredo je bil v Štorah praznik. Vsa železarna je bila pokonci. Najbolj na trnju so bili martinariji in valjarji. Plesali so z delavci vred okoli obnovljene martinovke, na obratovodje, se jim je brala nestrpnost in zaskrbljenost, skoraj strah. Najbolj slovesen med vsemi pa je bil prvi pomočnik v martinarni. Stal je najbliže martinovke, poleg njega pa je slonel dolg železen drog. To je bil drog za prediranje pregrade. Martinovka je dozorala. Prišel je čas, da steče iz nje prvo železo. S tem dnem bo železarna v Štorah šele postala prava železarna.

Tega so se zavedali v železarni vsi, od inženirja do delavcev, zato so tudi vsi prišli k prediranju. Prišli so zidarji in ključavničarji, prišli delavci iz valjarne, ki je počivala zaradi poškodovane martinovke vse dotlej, dokler je gospodaril Nemec pri nas, prišli so vsi, ki jim je železarna v stari domovini skop rezala kruha ali jih metala na cesto, prišli so vsi, ki so med okupacijo sabotirali delo in odšli v partizane.

Takrat so delavci govorili: „Za Nemce ne bomo delali!“

Te besede so bile kakor zakletev. Tri dne potem, ko so prišli Nemci, stara martinovka ni več topila železa. Bila pa je v železarni še nova martinovka, ki so jo zgradili v stari Jugoslaviji.

„Dobro,“ so rekli Nemci, „bo pa teklo železo iz nove.“

Delavci so molčali. Ali komaj so martinovko prvič zakurili, že je počila peč in so popokale cevi. Nemci so začeli delavce zapirati, jih goniti v nemška taborišča — delavci pa v partizane! No, martinovka je ostala mrzla, dokler so lajali po železarni nemški valpti in inženirji.

Delavci v partizanih pa so se borili za to, da bi jim ne bilo treba več delati za dobič-

ke nemških kapitalistov, ki so gospodarili nad njimi v stari Jugoslaviji.

„Ko pridemo iz gozdov,“ so rekli, „nas ne bodo več priganjali nemški inženirji in obratovodje. Ne bodo nam več odžirali zaslužka, ne bodo nas več tlačili, ker smo Slovenci, ne bodo nas več metali na cesto. Železarna mora postati naša. Mi smo jo zgradili, mi bomo delali v njej, da se bo dobro godilo nam in bo boljše živela vsa naša domovina.“

Prišla je svoboda in izginila je mora, ki ni dala dihati železarjem v Štorah, izginila je mora, ki je že več kakor sto let sesala zdravje in moč livarjem v stari livarni. Izginili so nemški ravnatelji, inženirji in obratovodje, železarna je postala last delovnega ljudstva. Delavci pa so si zavijali rokave in začeli obnavljati martinovko. Bila je njihova prva skrb. Vedeli so, da je železo poleg premoga osnova naše proizvodnje. Zato so se z velikim veseljem oprijeli dela.

Česar niso zmogli Nemci z vso svojo proslavljenjo tehniko, so zmogli naši zidarji in ključavničarji. Pokazali so, da zmore človek vse, če hoče in če se zaveda, da dela za svoj blagor in za blagor ljudstva. Zidarji so izdelali samotno opeko v domači opekarni. Tudi ključavničarji so si pomagali, kakor so vedeli in znali. Večkrat je bilo treba premetati kupe železja, ki je čakalo na taljenje, da so našli primerne kose za popravo martinovke.

Pri gradnji generatorjev nista zavrila dela niti mraz niti sneg v zimskih mesecih. Stari generatorji na premogov plin, s katerim kurijo martinovko, ne bi mogli razviti vse nje-zmogljivosti. Načrte za nove generatorje je izdelal inženir. Inženir je izdelal tudi načrte za obnovo martinovke. Po teh načrtih so zgradili delavci generatorje, opremljene s

(Nadaljevanje na 4. strani)

mantični Motniški dolini, je moja radovednost glede usode župnika Trabesingerja vedno večja. Pa saj ti je v tujini srečanje z rojakom in znancem iz domače vasi desetkrat ljubo.

Ker se mi pa vsa zadeva glede rojaka — izgnanca iz Šmarjete zdi nekam zagonetna in nevarna, se ob vhodu v Grades, ob domači hiši generalnega vikarja Kadrasa, vsem na kolo in z največjo naglico zdravim, ne oziraje se ne na levo ne na desno skozi trg, naravnost v župnišče, ki na vzhodnem koncu zapira glavno ulico. Hitro porinem kolo v vežo in stopim v pisarno. Tudi za takratne čase me ondotni župnik, rajhovski Nemec oz. Poljak — renegat iz Šlezije, sprejme nenavadno mrzlo, a mi vendar le pove, da je dobil Trabesinger pred 8 dnevi „Gauverweis“ in da je izgnan iz dežele. Da vsaj nekaj rečem, izrazim svoje začudenje nad ponovnim izgonom, češ, saj je bil Trabesinger v Šmarjeti v Rožu zelo priljubljen. Komaj to spregovorim, že potrka nekdo na vrata in vstopi, ne da bi čakal, da bi kdo rekel, da je vstop prost.

Bil je žandar, ki je položil roko na moje rame in ironično pripomnil: „Pa pojdite z menoj, da bodete še v naši pisarni podrobneje obrazložili, kako imajo Trabesingerja v Šmarjeti radi!“

(Še danes ne vem, kako je mogel biti orožnih tako hitro, prej kot v eni minuti za menoj; ali so me videli vstopiti, ali pa je imel župnik, katerega so nekateri označili kot nacist, tajno telefonsko zvezo z orožništvom.)

Obstanem kot ukopan, ne morem vsled iznenadenja niti besedice spregovoriti, in se dam mirno odvesti.

Nikdar v življenju ne bom pozabil, kako so me pestili na orožniški postaji. Bil sem dvakrat, trikrat sumljiv. Prvič ker sem se sploh zanimal za župnika Trabesingerja, v drugo, ker sem doma iz Šmarjete ob Obirju, kjer so se ravno takrat prvič pojavili partizani in so spravili moje poizvedovanje v neposreden stik z našo osvobodilno vojsko, in končno tudi zato, ker sem leta 1920 glasoval proti nedeljeni Koroški.

Na vse strani po deželi in izven nje so začele peti telefonske žice, ki naj bi potrdile mojo veleizdajniško, zločinsko krivdo. Videl sem se v duhu postavljenega že ob steno ali vsaj v ječi ali pa ne vem kje v kakem taborišču. Smilila se mi je samo stara mati in otroci.

Večjih kazenskih posledic sicer ni imelo to moje takratno, tako „nevarno“ in usodno zanimanje za Bistrico v Motniški dolini, ker so takrat le preveč rabili ljudi za prehranjevalno — gospodarsko delo, a zaupanja na svojem službenem mestu v Šent Vidu od tedaj nisem imel več. Ostal sem za vedno „črna ovca“ med ondotnim prebivalstvom. Takoj nato sem dejansko našel tudi stik s partizani in sicer s skupino Kosta pod Macnom. Dočim se je nekdanji šmarješki župnik Trabesinger ustalil v „nekoč cesarskem“ Dunaju in se je pozneje udomačil nekje na Solnograškem, sem jaz usmeril svoja pota docela na jug.

Danes, osem, devet let pozneje sem spet v Bistrici pri Pliberku in sicer pri Poltniku. Delavni in razgibani Poltnikov sin, Lojz, velik idealist, je organiziral gospodarski sestanek. Dospela je nanj vsa naša bistriška moška kmečka mladina. Ob preizkušanju zemlje in živahnih razgovorih z mladimi in bodočimi gospodarji ter izkušeno, gostoljubno materjo, hišno gospodinjo, ki je preizkusila tudi vse bridkosti izseljenišтва, mi povejo med drugim, da so pred nekaj tedni v Pliberku postavili za mestnega župnika in dekana, prošta Trabesingerja.

In prav nazorno mi stopi tedaj pred oči razlika, kako je dospel nekdanji pregnanec iz Bistric ob Motnici in sedanji slavljeneec v Pliberk in v kakem okolju se nahajam danes tukaj jaz. In mislim si sam pri sebi:

Nekdanji skromni dušni pastir iz slovenske kmečke planinske fare izpod Obirja se je po vrnitvi iz izgnanstva in na željo gospoda iz Grades usidral sedaj v gosposkem, več ali manj tujem krogu meščanov. Vse lepša pa je okolica in življenje med dragimi domačini, slovenskimi kmeti in delavci, kar sem na tem sestanku ponovno spoznal!

F. V.

TONE ČUFAR:

V TOVARNI

„Atu poneseš večerjo,“ je zaklicala Janko mati z dvorišča. „Z Lebnovim pojdeš, on nese v martinarno.“

Janko jo je začudeno pogledal. Doslej ga je včasih silila, naj bi nesel, poslala pa ga ni v tovarno nikoli. Vedela je, da se mu lahko kaj pripeti. Ljubše ji je bilo, da je hodil trgovino ali v mesnico in da je nanosil drv v kuhinjo. Ta dan jo je pa delo podilo, zato se Janko ni upiral. Obkel si je plašč, ker je bilo hladno.

„Glej, da ne prevrneš, in nase pazi,“ ga je poučila mama, ko mu je dajala v roke cekar z lončki. Pred njim je odhitela v prvo nadstropje in odprla pri Lebnovih.

„Ali pojde Francek?“

Kmalu se je prikazal nekaj večji fant z izdelno posodo.

„Pametno hodita!“ je še rekla Majdičeva.

Janko in Francek sta naglo odcapljala. Na glavnem trgu sta se ustavila pred slikami na reklamni deski. Ko sta prebrala glavne napise in se napasla na podobah, sta zavila k vratarju. Nekaj časa sta morala počakati zunaj, kajti z dela so prihajali tovarniški mojstri, uradniki in tudi mnogi delavci. Z njima vred se je nabralo še nekaj deklet s torbami.

Strogi vratar je od vsakega zahteval tovarniško izkaznico. Majdičevega je ostro premeril z očmi. Fant je že mislil, da bo treba nazaj. Pokazal je materino izkaznico in se tako izrezal iz zadrege.

Francek je vodil Janka mimo različnih zgradb. Električna centrala je bila tako zanimiva zanj! Ta čudovita visoka okna! Doma so imeli tako majhna. Ko je korakal pod velikim dimnikom, se je ozrl kvišku; komaj je verjel, da ljudje sezidajo kaj takega. Zgрозil se je nad pošastnim orjakom. Naglo jo je pobral naprej. Pazljivo je šel preko neštetihih tračnic, da bi ga ne presenetili vagoni ali lokomotiva. Od vsepovsod je slišal brlžganje. Na pljuča mu je sedal dim, ozračje je bilo zadušljivo, težko, svinčeno.

Prišla sta do ozke proge, ki je vodila naravnost v veliko zgradbo. Skozi velikanske duri je zagledal dolgo dvorano, polno ljudi, polno žarečih kosov železa, skoraj tako velikih kakor človek. Vse se je pregibalo, v mračnem prostoru je vsak čas zagorel kak ogenj, ljudje so vpili, pod stropom je vozil žerjav, na desni so stale velikanske peči. Janko še ni mogel zajeti vseh teh pestrih slik, že mu je Francek pokazal na levo drug obrat.

„Tam je tvoj ata. Kar pri vhodu počakaj.“

Stopil je do zgradbe. Pred njo je bilo zloženo v visokih kradah železo. V črnem, ogromnem prostoru je žarela nizka, a široka peč. Vanjo so vlagali delavci siva železna polena, iz nje pa jemali razbeljena. Ta polena so potem stiskali v neštetihih valjih, da so se nazadnje spremenila v urne rdeče kače, ki so švigale po razgretim tlaku. Janka je omamilo vse to pestro življenje, zbal se je za ljudi, ki so stali ob pečeh, ob valjih in s posebnimi kleščami lovili dolge gade. Razgreti, spehani, sajasti so se gibali sredi tolikih nevarnosti. Domislil se je mame, kadar je vsa potna kuhala in hkrati prala, pa se

je v zadregi opekla. Neznosna vročina je bušnila vanj, kar dušilo ga je od težkega vzdušja. Čutil se je, kako ljudje vzdrže v tem peklu. Radovednost ga je gnala naprej, a si ni upal nikamor.

Očeta je zagledal pred pečo, ki jo je polnil z drugimi delavci. Ko so peč naložili in zaprli, mu je pomahal in stopil k njemu. Otrli si je znoj in segel v cekar.

„Nocoj si pa ti prinesel! No, tudi prav.“ Komaj se je malo nasmehnil. „Ven stopiva!“

Sla sta h kradi železa. Oče je potegnil iz za stene desko in počenil nanjo. Hlastno je večerjal. Janko je medtem stopil spet v obrat in podrobneje ogledoval, kako izdelujejo žico. Nič mu ni šlo prav v glavo, samo žarel je od začudenja. Oče je naglo izpraznil skodelico in jo postavil v cekar. Poklical je fanta.

„No, kako se ti zdi pri nas?“

Janko ni vedel, kaj naj reče. Naprave so se mu zdele sila imenitne. Kaj takega si ni nikdar predstavljaj, čeprav mu je oče nekaterikrat razlagal, kje in kako dela. Zdaj je videl vse to na lastne oči. Stimel je nad vsem. Valji so tako naglo tanjšali debelo že-

lezo v zvijajoče se niti. Delavci so predevali vsak kos iz enega valja v drugega, stroj je zahreščal in že je bila druga oblika. Povšeči mu je bilo tisto šviganje ognjene žice. Zgрозil se je bil pa nad vročino, nad zrakom, polnim železnega prahu, nad vsem, kar bi moglo škodovati njegovemu očetu in tovarišem. Živo so mu stopile v spomin vse nesreče, o katerih je kdaj slišal. Pogostoma je koga opeklo, ga pohabilo. Prenekaterim je šla razžarjena žica skozi meso. Koliko trpljenja! Oče je čestokrat pripovedoval, da nekateri zmorejo v nesreči toliko moči, da sami presekaajo žico, ki jim teče skozi bedro ali meča, in se le na ta način rešijo še hujšega, opeklina po vsem telesu. Stroji ne gledajo na to, če kdo od njih omahne, neusmiljeno divjajo naprej in žica teče skozi meso, če je našla vanj pot.

Okoli njiju so se nabrali tudi drugi, ki so prinesli večerjo. Iz obrata je prišlo nekaj delavcev. Oče ni utegnil, moral je nazaj k peči. Naredil je šele polovico šihta.

Iz martinarne je prišel Lebnov Francek. „Srečno hodita!“ jima je voščil Majdič in pohitel nazaj na delo.

Oskar Hudales:

OBAU

Zima je pritisnila že proti koncu oktobra. Nasula je mnogo snega in v začetku novembra je bil že zmrznjen in trd ko rog.

Kakor nalašč,“ je menil gospodar Slapar in si pomel roke. „Boljšega vremena ni za spuščanje lesa.“

Poklical je knjigovodjo in mu naročil, naj najame delavcev za drč. Priglasilo se jih je več ko dovoli, čeprav je plačeval Slapar samo 10 din od kubika. Mraz je pritisnil in ljudje so bili potrebni zaslужka, naj je bil še tako majhen.

Komaj se je zdanilo, so odšli delavci, oboroženi s cepini, proti planini. Hitro so stopali po zmrzlemu snegu. Radi bi se bili ogreli, saj je mraz škripal v roke in v lica. Pregrizel se jim je prav do kosti.

Ob vznožju hribov je gruča mož zavila v ozko sotesko Suho. V gosjem redu so stopali proti vrhu.

„Malo nas je, lesa pa strašen kup,“ je rekel Renkač, ki je kot vodja skupine korakal na čelu.

„Nič ne de, saj tako ne bomo imeli mnogo dela,“ je menil nekdo. „Les bo drčal po zmrzlini, kakor da bi ga z oljem namazal.“

„Že res,“ mu je odvrnil Renkač, „če le ne bomo predaleč drug od drugega. Slišati se moramo, kadar bomo vpili, da se kaj ne zgodi.“

Pogovor je utihnil. Na možnost kake nesreče nihče ni pomislil. Zložno so korakali po strmi soteski, na obeh straneh zagrajeni z navpičnimi skalami. Strupen veter je pihal med stenami in stresal trd srez z grmovja. Rastočega vrh skloplja. Mrak in mrka tišina sta kakor mora tiskali v sotesko. Može so slišali le ostro požvižgavanje vetra in šum lastnih korakov.

Razvrstili so se ob progi, po kateri naj bi drčal les. Njih naloga je bila, paziti na pla-

tanice, da se v drči ne zataknejo in ne obstanejo.

V Kotlu je obstal Mihčev France. Šele drugič je delal na drči. Vsi drugi so bili preizkušeni delavci, saj so vsako zimo opravljali ta posel France je bil še mlad. Štel je komaj dvajset let. Hotel je zaslužiti in privarčevati majhno vsoto, da ne pojde brez denarja k vojakom. Zato je prijel za vsako delo, naj je bilo še tako naporno.

Može so odšli dalje v hrib in France je ostal sam. Splezal je vrh skal, nabral dračja in se z njim vrnil na svoj prostor. Pod skalnatim previsom, ki ga je ščitil mrzlega vetra, je zakuril, se ob ognju grel in potrpežljivo čakal na svarilne klice z vrha. Dolgo ni slišal ničesar. Včasih se mu je zazdelo, da sliši odmev človeškega glasu, a je bil le šum vetra, ki se je močneje pognal med skale. Morda je bila tudi ledena sveča, ki se je utrgala vrh soteske in se strkljala po skalah.

Postalo mu je dolg čas. Stopil je k drči, zaslonil usta z rokami in za šalo zakričal:

„Vardej!“

Glasno je odmeval klic v zimski tišini. Odgovora pa ni bilo.

„Zdaj bi že lahko začeli s spuščanjem,“ je pomislil France in stopil v zaklon. Tedaj je pridrvela po drči prva platanica. Zadnji trenutek se je umaknil.

Kako da ni slišal svarilnega klica? So menda le predaleč drug od drugega? Zavpil je iz vsega grla, da bi opozoril tovariša, ki je čakal nekje spodaj.

Druga za drugo so hitele platanice po drči. Votlo bobnenje drčnega lesa je napolnilo vso sotesko kakor mogočna pesem. Tako so se poslavljale Brložnikove smreke od Zavrha...

Francetu ves dopoldne ni bilo treba delati. Drča se je uglasila in les je bliskovito smukal po njej. France je čepel ob ognju in se grel. Malo pred opoldanskim odmorom je neka platanica skočila iz drče in legla povprek čez njo. Drča se je zamašila.

„Obau!“ je zakričal France.

Zgoraj ga niso slišali.

„Obau!“ je zavpil še enkrat. Nič! Les je drčal neprenehoma in se grmadil pred njegovim zaklonom.

„Vraga!“ je zaklel. „Saj me bodo živega zasuli!“

Stisnil se je pod skalo in še enkrat zakričal, naj nehajo. Ko je uvidel, da nič ne opravi, je umolknil in čakal. Nevarnost se je večala od sekunde do sekunde. Vsak trenutek bi lahko kaka platanica odletela čez kup in padla nanj. Zgrabila bi ga. Umakniti se ni imel kam, ker bi ga zunaj zaklona drveči les takoj pomandral. Prevzel ga je tesen občutek strahu.

Opoldne je grmenje lesa utihnilo. Urno je France plezal izpod skale in odšel navzdol po drči. Poklical je soseda.

„Les je obtičal,“ je dejal. „Kričal sem, naj postojte, a me niso slišali.“

„Saj se mi je zdelo, da se je nekaj pripetilo,“ je rekel oni. „Sedaj bodo zgoraj po-

Vida Jeraj:

Beda

Š konjskimi kopiti dirja preko bednih čas.

V cunje deca je zavita, do kosti gre mraz.

Šesto dete je v naročju.

Mati kašlja v noč.

Pije smrt iz prsi mali,

jih objemajoč.

Dvigne roka se železna

nad otrokom, njo...

stisnejo čeljusti suhe

v kletev se trdo...

Luč avtomobila plane

v mrak razbitih šip...

Zemlja širna in razkošna,

kam gre src utrip!

čivali. Medtem lahko les spraviva naprej. Kar začni, bom že pazil.“

France je pohitel nazaj, prijel cepin in se lotil dela. Delal je hitro in odločno. Moral je les spraviti čimprej dalje. Kljub mrazu je bil ves moker od potu. Kup hlodov se je hitro manjšal.

Ko je končal, se je umaknil pod zaklon in zanetil ogenj, ki je bil medtem ugasnil. Opoldanski počitek je bil hitro pri kraju in na vrhu so spet začeli spuščati les v drčo.

„Obau!“ je zavpil France, ko se je ena izmed platanic spet zataknila. In še enkrat: „Obau!“

„Ne, zdaj ne bom več čakal,“ je pomislil. „Zrušil jo bom.“

Jadmo je pograbil cepin in skočil k drči. Prepoznal Tisti hip je pridrvela druga platanica, butnila v prvo in odskočila s strahovito silo. Z vso neznansko močjo je sunila Franceta naravnost v prsi in ga vrgla pod skalnat previs. Še zaječati ni utegnil. Hlod je zrušila prvo in vse popoldne je drčal les brez nezgod. Delavci na drči niso ničesar opazili.

Ko so se pod večer vračali domov, so našli Franceta. Negiben in zmrzel je ležal poleg ugaslega ognja.

Oton Župančič:

Tiho prihaja mrak

Tiho prihaja mrak, plah je njegov korak, ni ga čuti.

Srce, zakaj drhtiš?

Česa, povej, se bojiš v tej minuti?

Ali teman spomin

se je zgostil iz temin brezobraznih?

Ali bodočnost-vampir puhnil v večerni je mir misli ti blaznih?

Ali je jata vetrov

šla preko dragih grobov zapuščenih?

Ali iz daljnih samot prišla je pesem sirot zasoljenih?

Tiho prihaja mrak,

plah je njegov korak, plaho bega.

Srce, zakaj drhtiš?

Česa, povej, se bojiš?

Vsega, vsega...

Samogovori.

Iz martinovke je steklo železo

(Nadaljevanje s 3. strani)

vsemi najsoodobnejšimi pridobitvami. Izdelali so jih na Jesenicah in v štorah. Največ so morali delavci, ki so montirali generatorje, prebiti pozimi. Delati so morali na prostem, v snegu in mrazu. Pridno so jim pomagali martinari in delavci iz valjarne, ki že več let niso delali po svojih obratih, ker je martinovka počivala. Po enem letu dela je martinovka zagorela.

Zato so se zdaj zbrali vsi: martinari, valjarji, livarji, kovači, ključavničarji, zidarji in upravno osebje. Vsi so z neko zavistjo in s pridržanim dihom spremljali sunkovite zamahe prvega pomočnika martinarne, ki je začel s tistim dolgim železnim drogom suvati v pregrado in jo predirati. Inženir, mojstri in delavci so še enkrat pregledali martinovko. Kotel, kamor bo brizgnil prvi curek železa, je čakal pred odprtino.

Takrat je prvi pomočnik zamahnil še enkrat — in predrl pregrado. Železo je brizg-

nilo z žarečim curkom. Zarka svetloba je slepila oči in začela žgati po prostoru med martinovko. Vsem je odleglo. Inženirjeve oči so zasijale od veselja.

„Pa je šlo!“ je vzkliknil neki delavec.

Zlindra pa je tekla in tekla in se začela prelivati v pripravljene modele. Vsi so hoteli pomagati; pet se jih je zagnalo po vedro vode, da bi jo zlili na modele. Inženir je moral miriti, kar pa ni dosti zaleglo. Najbolj pa so žareli obrabi martinarijem in valjarjem. V nekaj dneh se bo spet začelo delo v zapuščenih valjarni. Zunaj pred martinovko so že čakali martinari z vagončki starega železa za novi „šarž“, s katerim bodo napolnili prazno martinovko. Nova martinovka ne bo smela niti trenutek počivati. Domočina potrebuje gradbeno materiala za nove tovarne, za graditev bolnišnic in stanovanjskih poslopij.

Popoldne je bilo v železarni zborovanje, na katerem so delavci dali martinovski ponosno ime „Partizanka“.

KOLEDAR

11. februar, nedelja: Adolf.
12. februar, ponedeljek: Evlalija.
13. februar, torek: Gregorij.

Spominski dnevi:

11. februarja 1847 — Rojen pionir elektrotehnike Tomaž Alva Edison. Njegovi izumi so bili številni. 21. X. 1879 mu je prvič zažarela žarnica.
12. februarja 1774 — Rojen primorski buditelj Valentin Stanič.
12. februarja 1804 — Umrli v Königsbergu filozof Emanuel Kant.
12. februarja 1809 — Rojen prirodoslovec biolog Charles Robert Darwin, začetnik razvojne teorije.
13. februarja 1883 — Umrli v Benetkah pesnik in skladatelj Richard Wagner.

KAPLA OB DRAVI

Občinski odbor mestne občine v Borovljah se prav nič ne zanima za tako nujne poplave in očiščenje strug kapelskega in trnjskega hudournika. Strugi obeh potokov sta napolnjeni s prodovino in obstoja nevarnost, da bi se podrla tudi obzidje ob poti zaradi težkih tovornih vozil. Vodno strugo potoka, ki teče iz Babnjaka skozi Kaplo in Strugo, je neobhodno potrebno očistiti, poglobiti in popraviti. Zaradi zanemarjenih vodnih strug nastaja v pomladi na travnikih in njivah ob potoku ogromna škoda, ker so v pomladnem času vsako leto te njive in travniki poplavljeni. Nadalje skoraj pri nobeni hiši v Strugi ne morejo imeti kleti in kjer jih imajo, so tudi vsako pomlad polne vode. To stanje je kratko in malo nevzdržno. V zadevi kapelskega in trnjskega potoka je bil pri občini že 20. aprila preteklega leta vložen tozadevni predlog. Toda kljub pismenemu zagotovitvi občine, da bo o tej zadevi posredovala pri pristojnemu uradu, še dozdaj ni ničesar pozitivnega ukrenila.

Zaradi tega je krajevni odbor Demokratične fronte delovnega ljudstva, ki zastopa koristi našega ljudstva, na svoji zadnji seji naslovil na urad mestne občine v Borovljah vlogo, v kateri je nakazal navedene peneče probleme in v imenu vseh zainteresiranih zahteval, da naj boroveljski občinski svet takoj podvzame potrebne korake za odpravo teh nedostatkov. Zahtevo je podpisalo 35 kmetov.

Prizadeži prebivalci pričakujejo, da bo občina zahtevi čim prej ustregla in vzela za deva resno v roke.

LOGA VES

Mladi gospodar Kovačeve hiše, Janez Košir, si je izbral družico za življenje in sicer Sušnikovo Susi. Poročila sta se 28. januarja t. l. Poroča je bila na Žihpoljah, kjer je cerkvene poročne obrede opravil ženinov stric gospod dekan Kristo Košir, znan širom naše zemlje, saj je bil po prvi svetovni vojni predsednik takratne Slovenske prosvetne zveze. Ženin Janez Košir je tudi znan iz časov pred drugo svetovno vojno kot prosvetaš in igralec. Novoporočencema želimo obilo sreče! Kovačeva hiša pa naj ostane, kar je vedno bila: stebel slovenstva v Logi vesi.

IZ ZAHOMCA

Pri nas smo zelo zaposleni z delom in le redko kdaj najdemo čas za dopisovanje. V časopisih ste gotovo brali, da je padlo v Zilji veliko snega, da moramo še vedno delati in popravljati poti.

Na preteklo leto se lahko s ponosom oziroma, saj smo prav lani v gospodarstvu dobro napredovali. Več kmetov na primer je pri nas moderno uredilo hleve in tako ustvarilo boljše pogoje za živinorejo. Zahvaliti se moramo tem potom strokovnjaku Slovenske kmečke zveze inženirju Francetu Verniku za njegove strokovne nasvete in Slovenski kmečki zvezi sami za posredovanje pri oblasteh. Slovenska kmečka zveza je bila, ki je vzbudila smisel za izboljšanje hlevov. S tem delanjem je pokazala, da pozna samo en cilj: pomagati našemu kmetu. Naši kmetje tudi z zanimanjem berejo „Obvestila naprednih gospodarstev“. Splošna sodbja je, da so „Obvestila“ zares list, ki se lahko pomeri z vsakim nemškim strokovnim listom. Naši gospodarji pa želijo tudi strokovnih predavanj, kakor jih prireja Slovenska kmečka zveza v drugih krajih.

Med največje dogodke, ki so bili za nas res doživljaje, pa prištevamo lansko leto gostovanje Akademskega pevskega zbora iz Ljubljane. Nepozabne so nam ostale v spominu urice, ko smo doživljali tako dovršeno slovensko petje, tako živo in domače, kot še nikoli prej. Ljudje vedno zagotavljajo, da je bil to najlepši doživljaj v njihovem življenju. S solzami v očeh so poslušali pesem „Tam čer teče bistra Zilja“ in zahtevali, da so jo morali ponoviti. Pa saj ni čudno, če je ravno ta pesem tako ganila našega človeka, saj izraža najnežnejša čustva Ziljana — njegov ponos, povezanost z zemljo in zvestobo svojemu narodu. Tudi prekrasno partizansko pesem „Na oknu glej...“ so morali ponoviti. Zares težko čakamo in želimo, da bi nam bila kmalu spet dana priložnost, da bi slišali tako lepo in dovršeno petje.

Kakor povsod na Koroškem, se zaganjajo tudi pri nas narodni nestrpnosti proti slovenščini v cerkvi in šoli. Nekateri, ki jim mrzi domača beseda in slovensko petje v cerkvi, so povzročili razdor v cerkvenem pevske zboru. Na ta način so hoteli doseči svoje namene. Le odločnemu nastopu gospoda župnika je pripisati, da niso uspeli s svojim namenom, ki je bil naperjen proti večini vernikov. Pravilno stališče gospoda župnika je velika večina vernikov podprla in gospodje so lahko spoznali, kako ljudstvo misli. Pevski zbor pa poje še z večjo verno slovenske pesmi.

Kar pa tiče šole, to se pravi uredbe o

pouku slovenščine, pa izgleda tudi bolj žalostno. Pouk slovenščine je za učitelje le bolj postranska zadeva, na katero radi pozabljajo in v slovenskih urah rajši pripovedujejo kakšne „Geschichten“. Pač pa je značilno, da bistrska „Dorfgemeinschaft“ povezuje svoje prireditve s prireditvami šolske mladine. Verjetno hočejo na ta način privabiti več ljudi. Božična prireditev naših otrok je bila tudi v nemškem jeziku, kar gotovo ne pomeni vzgoje v duhu izročil prednikov, na katere se vedno sklicuje „Dorfgemeinschaft“.

Ker je bil predpustni čas, smo se tudi zneli. Poročila se je Znidarjeva Katra in sicer na Blato. To je dokaz, da so zahomška dekleta daleč naokoli znane, da obetajo biti dobre gospodinje. Zepitovanjsko slavlje je bilo po starih običajih. Čestitamo! Tudi veselje in zabav smo imeli dosti, da nam razvedrila ni zmanjkalo, zmanjka nam samo denarja, ker zabave stanejo. Kljub temu pa se vsakemu veselju ne odpovemo in se še prav radi zasukamo. Zahomčani so znani veseljaki in še vedno velja o njih popevka:

Zahomčani so koincljni,
k' b' radi poskak'vali
pa dnarja v žoku nimajo,
da b' godcu piti dali...

ŠMIEL PRI PLIBERKU

Več parov se je v letošnjem pustnem času zares ženilo. Pa tudi dva para v veseligradi „Dva para se ženita“ sta se z mnogimi zabavnimi in komičnimi zapletljivi in razpletljivi ženila na odru šmihelskega prosvetnega društva v Šerčerjevi dvorani na pustno nedeljo. Gostovali so prosvetaši Prosvetnega društva „Simon Gregorčič“ v Rinkolah, ki so s svojimi posrečeno razdeljenimi vlogami in dobrim nastopom zares pripravili imenitno in zdravo predpustno zabavo. Mnogo zdravega in pristnega smeha je vzbujal prizor za prizorom med občinstvom, ki je napolnilo Šerčerjevo dvorano.

Nagovor kot uvod za prireditev je imel Šronce, Kropivnik France, ki je našel primerne besede za primerno priložnost in je že s svojim humorjem spravil navzoče v dobro voljo. Kropivnik France je tudi sam igral in je v nemali meri posrečeni popoldne njegova zasluga. Prav je tako, le tako naprej! Ljudstvo je željno slovenskih kulturnih odskih prireditev. Ne smemo pa pozabiti, da so pred igro nastopili šmihelski pevci pod vodstvom Sadjaka Miheja in z lepimi pevskimi vložki krajšali čas med dejavnimi igri. Splošna sodbja je, da je bil lep popoldne, ki bo vsem ostal še dolgo v spominu.

LOBNIK — ZELEZNA KAPLA

Pred nedavnim je umrla ugledna Košnikova mati, Uršula Piskernik v Lobniku, ki smo jo ob veliki udeležbi spremili na njeni zadnji poti. Življenje Košnikove matere, ki je umrla v starosti 70 let, je bilo posvečeno domu in družini, s katero je delila prijetnosti a še več bridkosti življenja. Zaljučemu možu in hčerki učiteljici naše iskreno sožalje!

ŠT. JANŽ V ROŽU

V torek, dne 6. februarja t. l. je nenadoma preminul Mostečnik Andrej, bivši župan svetnoveške občine, Preostalin, ženi in otrokom, naše sožalje!

BISTRICA NA ZILJI

Gozdni delavec Matija Perhenik se je nahajal s sanmi in konjsko vprego na poti, ko je vozil hlode. Vsled poledenele poti je izpodrsnil in padel najprej pod konja, nato pa je bil povožen še od sani. Po prvi zdravniški pomoči so ga morali težko poškodovanega prepeljati v beljaško bolnišnico.

Slovenska kmečka zveza naznanja

V sredo, dne 16. februarja 1951 ob 9. uri bo v prostorih Slovenske prosvetne zveze v Celovcu, Gasometergasse 10

zbiranje absolventov kmetijskih šol

Na sporedu so poročila in razgovori o naslednjem:

1. Nekateri naši aktualni gospodarski problemi.
2. Sortni poskusi, gnojilni poskusi in semenski krožki.
3. Naša živinoreja, pogoji in smer dela za njeno izboljšanje.
4. Vzrejne bolezni pri naši živini.

Vsi absolventi kmetijskih šol so na zbiranje prisrčno vabljeni.

Vabilo

na

I. mednarodno prireditev smučarskih skokov

v nedeljo, dne 11. februarja 1951 na smučarski skakalnici v Št. Janžu v Rožu

Pričetek prireditve ob 14. uri, ob 18. uri razdelitev nagrad in nato ples v gostilni Gabrijel.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

12. nadaljevanje

Meni je pač zaupal včasih kaj, a kot skrivnost, pod obljubo molčečnosti. A zdaj, po smrti gospodovi, mislim...

Seve lahko poveš. Povej, Florijan!

Bo drili od vseh strani, bliže so se nagibali k njemu, še pijače so pozabljali.

„... Tako sta se peljala nekoč iz mesta. Jeseni je bilo, ob vernih dušah, v soboto zvečer. Deževalo je vse popoldne; cesta je bila blatna, da je škropilo po kočiji. Župnik je sedel v voz in je zrl vznemirjen in zamišljen naprej na cesto in je šeketal neprestano molitve. Le včasih je opomnil kakor v skrbeh, a z nenavadno odločnostjo: „Vozi počasi, Matija! Sredi ceste, Matija!“ Tako sta se peljala prav počasi. A bilo je že pozno v noč, tema gosta, gostejša in gostejša.

„Če lezeva tako po polzevo, ne prideva domov do polnoči. Čemu bi ne pognal konj, ko so vendar spočiti, in jih komaj zadržujem in krotim.“

„Počasi, pravim.“

A Matija je še ugovarjal.

„Položi roko sem na ta križec!“ — je za-

povedal gospod nevoljno in je potegnil meden križec izpod suknje.

„In zdaj poglej naprej na cesto!“

Matija je res pogledal, in glej, vsa cesta, kakor daleč je videlo strmeče oko, je bila polna verni duš, malim lučicam podobnih.

„Za pokoro romajo k cerkvi. Pazi, da jim ne storiva žalega.“

Začudili so se gostje, spogledali so se molče in plašno.

„Bile so duše onih, ki za življenja niso marali hoditi v dežju in blatu v cerkev...“

„Spet drugikrat sta se peljala od sosedne župnije, od sv. Martina, kjer so praznovali farani patrona dan. Pozno v noč je bilo, ko sta se peljala skozi Dobravo. Prideta na križpot ob starem znamenju sredi gozda, kar se ustavijo konji hipoma kakor vkovani v zemljo. Zaman je ves trud Matijin, ne stopijo naprej. Prhajo, bijejo s kopiti, vzpenjajo se, silijo v stran, a naprej ne gredo. Župnik sedi v vozu, strmi osupel na križpot in dela z roko križ za križem. Pogleda pozornее tudi Matija. In glej, štirje črno oblečeni možje stoje na križpotu, na cesti pred njimi leži mrtvaška krsta. Stojijo mirno, ne ganejo se, da bi jo vzdignili. Župnik dela križ za kri-

žem, mrmra molitve, a pogrebci stoje nepremično. Hipoma ga mine potrpežljivost in zakliče glasno: „Ali hočete stati do sodnega dne tukaj? V imenu božjem...“ Ni še izgovoril, in glej, krsta in pogrebci se pogreznejo neslišno in brez sledu v zemljo. Konji pa zdirjajo kakor zbesneli naprej po cesti...“

Dogodbo za dogodbo ja pripovedoval Florijan, vse čudežne, nekatere strašne, neverjetne skoro. Vse je izvedel baje do pičice take od Matije. A Matija je trohnel že leto dni na pokopališču; nihče ga ni mogel povprašati, koliko je resnice v dogodkih, koliko jim je pridjala domišljija pismoukova.

A verjeli so ljudje, zakaj Florijan je začel pogostokrat v župnišče. Lahko je torej zvedel skrivnosti. Verjeli so in so pripovedovali drugim. Širile so se govore in pričeti in so rasle v čudovitosti naglo, med potjo. Vsak naslednji je pripovedoval dogodek z novimi okraski, s še čudovitejšimi primesmi.

S tem pa je rasla med ljudstvom tudi osebnost rajnega. Velikan je stal nenadoma med narodom, ki je hodil med njimi poprej ponižen, ker prepol dobrote; zazdel se je strmečim očem in zavzetim dušam od neba poslan prerok in čudodelnik, stopajoč po zemlji, med malim in nevrednim zarodom, a segajoč v nebo, izmed mož, bolj in bolj izumirajočih v sedanjem času, ne več ljubljene od Boga, pastir, kakoršen ne pase v ti župniji duš najverjetneje nikoli več...

VIII.

Sam Bog ve, v koliko stoterih in tisočih hišah po širnem svetu in po tesni slovenski domovini je tako: stojijo mogočne in bahate sredi ograjenega, prostranega dvorišča, lepo zeleno so pobarvana okna, vedno nanovo je pobeljeno zidovje, da se lesketa v praznični. svatovski obleki daleč naokoli po okolici, daleč gor in dol po cesti, daleč preko čez zeleneče, rodeče polje. Samo bogastvo, sama sreča in zadovoljnost ima v njih blagoslovljeno svoje zavetje, svetišče svoje, misli popotnik, gredoč po cesti mimo in ne poznavajoč hiše in njene zgodovine in ne ljudi v nji in ne življenja njihovega.

Ljudje, živeči v lepem belem domu, čutijo čudno osamelost v njem, hladno praznoto vsepovsodi ob sebi. Skrivno breme nosijo na srcu; vzdihujejo zamišljeni, sami zase, ko zro za tujim popotnikom. idočim samcato mimo. Glej, prost mož je, ne priklenjen na bivališče, ki ni čiste sreče v njem, ki ne sije vanj toplo, jasno sonce, ali posije redko-kdaj, da je gorje in žalost!

Tako je bilo na Trati...

Šel je kdo domačih, gospodinja, stara dekla Katra, hlapec Andrej, ki sta bila že nekako uda družine zaradi dolgih let bivanja v hiši — šel je po domu, po dolgih širokih hodnikih, a se je ustavil nenadoma, kakor bi mu stopila iz kota nasproti skrivna prikazen in bi ga prišla z močno roko in bi ga

Ali je res vse pozabljeno?

„Arbeiter Zeitung“, ki izhaja v Baselu v Švici, piše v zvezi z amnestijo vojnih zločincev v Nemčiji o oprostitvi industrijalca **Alferda Kruppa** naslednje:

Ameriške oblasti so preko 30 vojnih zločincev, ki so bili obsojeni ali na daljše zaporne kazni ali na smrt, pomilostile. Devetindvajset teh obsojencev je preteklo soboto zapustilo zapore v Landsbergu. Med pomilostljenimi se nahaja največ zločincev, ki so pripadali Hitlerjevi vojni industriji in uradniškemu aparatu. Spuščeni so bili na svobodo **Alfred Krupp** von Bohlen und Halbach in oba vodilna uradnika Kruppovega koncerna, **Friedrich von Bülow** in **Erich Müller**. Gustav von Bohlen, uradnik zunanje političnega urada, je leta 1906 poročil Berto, najstarejšo hčer „kralja topov“ **Alfreda Kruppa**. Imenovana je leta 1902 podedovala celoten Kruppov koncern. Za usluge, ki jih je imel svak „kralja topov“ pri pripravi za prvo svetovno vojno, mu je cesar Viljem dovolil, da si sme nadeti ime Krupp, hkrati pa je cesar odločil, da bodo pripadale celotne Kruppove tovarne njegovemu vsakokratnemu zakonitemu dednemu nasledniku. S tem je hotel preprečiti razkosanje ogromnega Kruppovega koncerna. Za Nemčijo in Evropo je bila tesna povezava pruskega militarizma in renske težke industrije odločilnega pomena. Ta povezava je Hitlerju omogočila, da je Nemčijo v najkrajšem času spet oborožil ter jo napravil tako močno, da je mogel planiti po drugih narodih v Evropi.

Pomilostjeni **Alfred Krupp** von Bohlen je storil Hitlerju dobre usluge. Leta 1932, ko je doživela nacistična stranka težak volivni poraz, ker je zgubila na mah 2,5 milijona glasov, ter je bila tik pred finančnim porazom, je bil Krupp tisti, ki je stranko podprl iz sredstev industrije in bankarstva z vsoto 10 milijonov mark, da se je stranka mogla spet razgibati. Brez te pomoči bi Hitler nikdar ne prišel na oblast. Krupp je bil

tudi eden največjih priganjačev nemške ponovne oborožitve, pa je tudi pri tem ogromno zaslužil. Kruppove tovarne v Essenu so zaposlevala leta 1938 130.000 delavcev in nameščencev, med vojno pa še več. Nobenega dvoma ni, da je Krupp eden izmed glavnih, ki je odgovoren za grozote vojne in celotno nacistično barbarstvo. Če zasluži kdo označbo „vojni zločinec“ v polnem obsegu, potem je to Krupp von Bohlen und Halbach.

Njegova pomilostitev in oprostitev ni tedaj samo neodpustljiva napaka, temveč zločin. Naravnost ogabno je, če je ta vojni zločinec, komaj ko je zapustil zapore, imel novinarsko

konferenco in je ameriška novinarska agencija **United Press** polnila o tej konferenci dolge stolpce v najganjlivejšem tonu, kjer se glasi, da so zaporniki v Landsbergu videli v njem „očeta“ in so se s „solzami v očeh“ poslavljali od ljubega „očeta“ Kruppa. Nastane pač vprašanje, če je prav za prav vse pozabljeno, ne samo to, da ima ta vojni zločinec na vesti življenja deset tisočev ameriških vojakov, temveč popolnoma pozabljeno tudi to, kaj sta nacizem in druga svetovna vojna povzročila v svetu. K temu se ne more reči „Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo“, kajti Krupp je vedel kaj je storil in vedo tudi tisti, ki so ga pomilostili.

Še ane par spominov iz vojske z svinjam

Minuvo je že dori 14 dni, kar smo bli v Jugoslaviji na divje prašiče. Hašpar je vam v 7. številki Vestnika že prave vse povedu, kako se nam je hodilo. Šriba v anej cil, da se bo an druj tud še mav kej spuvnov za vas.

Ko sm jaz to brav, k sm biv sam priča ta ha lova, me je pa le vjavov, da kni vso resnico do šlenjeha povedov. Zatajov je prace brihov.

Kot star love, sm navajan resnico marivat in zato vam hočm še mav kej cu povet. Ktir Hašparja z časa partizanov pozna bo vedov, da jo ta čovk vsol všiva. Pvavat se še do dons ni naučov. Ko smo hodil po hmajn za prašičam, pridamo tud do ane mihe struhe, tam so nja vči že spet koj hla dale, čej je kakšna bana, da bse vnjo zbavov in mi mel dile žnjim, da bi ha čez to vužo spravl.

To pa še ni vse. Na štantu mu stoji divji prašč na 20 šritov, zdej, ko b biv cajt za strilat, ti hre ta vrah pa muho išče in pride na nju, da jo je doma pozabov. Sevida je na to svoja puba našuntov, da je von saj mimo strilu. Prašč se je zarežu in šov svojo pot.

Toda glih tak smo zvečir zadovoljno sedel v Toplicah. imel smo vendar ana prašiča že mrtla.

Ta druj den smo se pa bolj vvp vzeli. Napil smo se že prej te včir prace fest — in več jahrov je na štantu tak tiho bu, da si jih koj drnjohat slišov. Tud jaz sm mov dva tača soseda na štant. Biv sm mirn in mov vse živce napete. Toda, ane parbart me je le pretresvo, ko je v bližin tak zapihavo, kakor b hotov mrjasc že koj na me pvant. Čriz an cajt sm šele z špioniru, da se moj sosad pravlja že za druho nuč.

Koj zam brt se pa začne nad mino hrup in pokinje. Ubil so dva prašiča.

Strilinj je heravo in pri šimeju se je zavodc uhvasov. Vzev je ruksok, ha zdrišov in prjev kvobaso. Zadovoljn se je režov hor žnje. — Toda an tih hvas mu prav, je še

vendar ne zakrije povsem pogleda v daljavo, prihodnost in — v upanje. V onih tako, kjer sede gospodari na koleselj zgodaj v jutru in se vrača zvečer, v mraku, v noči, polpijan, pijan docela, razburjen in zlovoljen. V onih čestokrat ne stopa več po sobah s tihimi koraki angel domačije in varuh domačinov, ljubeča mati, kjer ne sije več njeno milo, skrbno oko, ne pazi več, ne tolaži, ne osrečuje več. V onih premnogokrat, kjer je privedel mladi sin v hišo cvetočo snaho, in sta se stara, utrujena od dela, nezmožna in potrta od let, morala umakniti v bajto za hišo, a nista izmolila v užaljenosti blagoslova nad domom in nad mladima gospodarjema. Tako visi gorje nad hišo, ki bi bila lahko polna blagoslova in sreče. V onih domih tako, kjer podira gospodar, kar zida gospodinja, ali narobe; kjer pohodi, pogazi oče, kar seje mati, ali obratno.

Res, smeh se glasi morda na dvoriščih takih domov; a v samotnih hipih leže domačim zamišljenost na oči, žalost na srce.

„Kako žalostno je vendar pri nas!“

In ozirajo se po domu kakor dete, ki je zablodilo v tuj, neprijazen dom, in se ogleduje zavzeto in plašno po nepoznanem kraju, tesnobo zbujajočem.

Dve sta bili, ki sta čutili posebno praznino in morečo žalost tega doma: gospodinja in dekla Katarina.

(Dalje)

IZLET NA PLANICO

Slovenska fizikturna zveza

je povabljen
k udeležbi na

zaključne mednarodne smučarske tekme
na Planici

dne 11. marca 1951

Člani Slovenske fizikturne zveze se k temu izletu lahko prijavijo in sicer osebno najpozneje do 24. februarja t. l. pri Pokrajinskem odboru v Celovcu, Salmstrasse 6. Na pismene prijave se odbor ne more ozirati. Za ureditev potnih formalnosti je treba predložiti potni list ali osebno izkaznico (Identitätsausweis).

Izletniki se bodo peljali s posebnim avtobusom preko Italije. Podrobne informacije dobite pri Pokrajinskem odboru SFZ.

Slovenska fizikturna zveza

ustavila na mestu. Postal je in je pogledal na dolgo in na široko po hodniku, v vse kote, in je povesil glavo in je vzdihnil težko in tiho. Šel je skozi sobe, skozi družinske v pritličju, skozi gosposke v nadstropju, in je postal sredi sobe, se je ozrl po pohištvi, v vse kote, in je sklonil glavo in je vzdihnil iz srca.

„Žalostno je pri nas, o Jezusi!“

Ko bi videl otožne, trpeče obraze prebivalcev popotnik, strmeč z občudovanjem in s tiho zavistjo na ponosni beli dom med topoli, ta hip, bi se zavzel, prestrašili bi se in bi hiteli jadrno svojo pot dalje pod prostim, prostranim in prijaznim obličjem božjim.

„Ni čiste sreče v tem domu!“

V mnogih naših domih tako. V onih, kjer ni vere, stoječe na trdnih, nepregibnih tleh in segajoče gor do neba. V onih, kjer ni ljubezni, vse objemajoče, vse trpeče, vse odpustajoče. Ker vera in ljubezen sta moč življenja, začetek in konec, alfa in omega, vez src in sreča duš. A največja, najmočnejša je ljubezen, močnejša nego smrt, minljivost in večnost. V onih domih tako, kjer je prišla ob neprijaznem, oblačnem dnevu nesreča mimo in je sedla na prag, kakor bi hotela odpočiti, a ne vstane nikoli več. In vsi, ko hodijo noter in von, se je dotaknejo, ta s komolcem, oni z vsem telesom, da je srce hipoma polno bolesti. In premajhna in premlada so ta srca, da bi povzdigali oči preko nesreče, ki pri vsi velikosti in ogromnosti

Radio-aparate,
elektro-motorje,
vse potrebščine za
razsvetljavo in teh-
nične novosti do-
bite v

**ELEKTROHAUS
HAAS & CO.**

Celovec — Klagenfurt, Bahnhofstrasse 3

Vse instalacije električnih naprav in-
vajo strokovnjaško in poceni

KINO PREDSTAVE

ST. JAKOB V ROŽU

v soboto, 10. in nedeljo, 11. februarja

„Honky Tonk“
Predstave v sobotah ob 19.30 uri, v nedeljah
in praznikih ob 15. in 19.30 uri.

VRBA

v petek, 9. do nedelje, 11. februarja

„Der Dorf-Carus“

v sredo, 14. in četrtek, 15. februarja

„Blokirte Signale“
Predstave v četrkih, petkih in sobotah ob 20.
uri, v sredo ob 17. in 20. uri, v nedeljah in
praznikih ob 14.45, 17. in 20. uri.

BOROVLE

v soboto, 10. do ponedeljka, 12. februarja

„Menschen in Gottesland“
z vložkom
„Ein Heimkehrer zwischen zwei Frauen“

v sredo, 14. in v četrtek, 15. februarja:
„Ein Frauenherz“
z vložkom
„Die vier romantischen Liebeserlebnisse
einer schönen Frau“

Predstave v nedeljah ob 17. in 20. uri, v de-
lavnikih ob 20. uri.

VELIKOVEC

v soboto, 10. februarja ob 20. uri, v nedeljo, 11.
februarja ob 16. in 20. uri

„Tödliche Liebe“
v soboto, 10. februarja ob 16. uri in v nedeljo
11. februarja ob 14. uri

„Die Heintzelmannchen“
v ponedeljek, 12. februarja ob 20. uri in v to-
rek, 13. februarja ob 18.30 in 20.30 uri:

„Der Weg nach Shanghai“

ZELEZNA KAPLA

v soboto, 10. in v nedeljo, 11. februarja

„Die heilige Trommel“
v torek, 13. februarja

„Späte Sühne“
Predstave v soboto ob 20.15 uri, v nedeljo
ob 13.00, 16.00 in 20.15 uri, v torek ob 20.15
uri.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno ob 7.00, 8.00, 12.30, 17.00,
20.0 in 22 uri

v torek, 13. februarja, 10.45: Za kmečko ženo,
16.00: Znameniti umetniki;

v sredo, 14. februarja, 10.45: Iz ženskega sveta,
11.45: Za podeželsko ljudstvo, 21.30: K
dnevu smrti Richarda Wagnerja.

RADIO SLOVENIJA

Poročila dnevno ob 5.00, 6.00, 12.30, 15.00,
19.30, 23.55 uri, v nedeljah jutranja poročila
ob 8.00 uri.

v nedeljo, 11. februarja, 11.30: Oddaja za zamej-
stvo. Redna oddaja za pionirje in cibane
vsako nedeljo ob 13.00 uri.

Tržno poročilo

V četrtek, dne 8. februarja 1951 so na ce-
lovškem trgu prodajali po naslednjih cenah:

Krompir kg šil. 0.70, rdeča pesa kg šil. 2.—,
korenje kg šil. 2.—, koleraba kg šil. 1.60 do
2.—, zelena kg šil. 2.— do 3.—, por kg šil. 3.—,
redkev kg šil. 1.— do 1.20, repa kg šil. 0.50,
šalotke kg šil. 4.—, čebula kg šil. 2.40, česen
kg šil. 9.— do 10.—, zelje, belo kg šil. 1.— do
1.50, zelje, rdečo kg šil. 2.—, ohrovt kg šil. 2.—,
karfiola kg šil. 2.20, kislo zelje kg šil. 1.50 do
2.40, kislja repa kg šil. 1.60, jabolka I kg
šil. 1.70 do 2.—, jabolka II kg šil. 1.— do 1.50,
jabolka III kg šil. 0.60 do 0.80, suhe hruške kg
šil. 3.50 do 4.50, mešanica kurje krme kg šil.
2.20, ajdova moka kg šil. 3.—, koruzna moka
kg šil. 3.— do 3.30, pšeno kg šil. 6.—, skuta
kg šil. 6.—, orehi kg šil. 9.— do 10.—, med,
ajdov kg šil. 20.—, med, grozdni kg šil. 28.—,
kokoši zaklane kg šil. 18.—, gosi — mlade pi-
tane kom. šil. 50.—, majželnj kom. šil. 1.50,
jajca kom. šil. 0.90 do 1.—.

Velika ponudba je bila zelja, sadja in krom-
pirja, zelo pa so povpraševali za fižolom, skuto
in mokami.

NAKUP

ALUMINIJA

BAKRA

MEDENINE i.t.d.

**RAZPRODAJA STAREGA ZELEZA
RUMWOLF**

Celovec — Klagenfurt, Flatschenstr. 18
Postfach 224, Tel. 16-48 in 24-98